

ევროპული ინსტიტუტი და
სამართლებრივი

ეკონომიკისა და ბიზნესის
აქტუალური პრობლემები
გლობალიზაციის
თანამედროვე პირობებში

საერთაშორისო სამეცნიერო-
პრაქტიკული კონფერენცია

თეორია, მეთოდოლოგია,
სისტემური პრობლემები

სახელმწიფო და ეკონომიკა

ჯამლეთ ჯანჯღავა

ეკონომიკის აკადემიური დოქტორი,
საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი,
სასწავლო ეროვნული უნივერსიტეტის პროფესორი

საკვანძო სიტყვები:

სახელმწიფო, ეკონომიკა, ლიბერალური მოდელი

იმისთვის, რომ ქვეყანა იყოს დამოუკიდებელი, სუვერენული, მოაგვაროს რთული სოციალურ-ეკონომიური პრობლემები და ნათლად განსაზღვროს მომავლის ეკონომიკური და პოლიტიკური პერსპექტივები აუცილებელია სწორი ეკონომიკური პოლიტიკის გატარება.

ძლიერი ეკონომიკის მქონე სახელმწიფოები ავტომატურად ფლობენ ძლიერ პოლიტიკურ ძალაუფლებას. ამის საპირისპიროდ, მრავლად არიან ისეთი სახელმწიფოები, სადაც, მართალია, არის ძლიერი პოლიტიკური ძალაუფლება, მაგრამ ეკონომიკა სავალალო მდგომარეობაშია.

რა მდგომარეობაა მხრივ საქართველოში, რომელიც სახელმწიფოებრიობის აღდგენის 25 წლის შემდეგ ვერ ახერხებს შექმნას ისეთი სტაბილური ეკონომიკა, რომელიც უზრუნველყოფდა დიდ ეკონომიკურ ზრდას. სახელმწიფოში პერიოდულად ადგილი აქვს ეკონომიკურ სტაგნაციას, ეროვნული ვალუტის დევალვაციას, უმუშევრობის ზრდას და ა.შ.

ლოგიკურად ისმის ასეთი კითხვა, რა როლი უნდა შეასრულოს ამ მძიმე ვითარებაში ქართულმა სახელმწიფომ, რათა მოხდეს ჩვენი ქვეყნის ეკონომიკის აღორძინება.

სახელმწიფოს ეკონომიკურ როლზე ეკონომიკურ თეორიაში არის 2 განსხვავებული მიდგომა: პირველი მიდგომა არის კლასიკური (ლიბერალური) და მეორე არის კეინზიანური. კლასიკური (ლიბერალური) მიდგომის მიხედვით,

ეკონომიკა მოცემულია, როგორც სტაბილური ელემენტი და სახელმწიფოს ჩარევა სხვადასხვა პროცესში აღქმულია, როგორც შემაფერხებელი ფაქტორი საბაზრო კონკურენციისა მექანიზმის მუშაობაში, ამიტომ სახელმწიფოს მონაწილეობა მინიმუმამდე უნდა იქნას დაყვანილი. აღნიშნული თეორიის მიმდევრები იყვნენ ნობელის პრემიის ლაურიატები პოლ სამუელსონი და მილტონ ფრიდმანი. პ. სამუელსონმა განაცხადა, რომ სახელმწიფოს უნდა დაეკისროს ფუნქცია, განსაზღვროს ეკონომიკური მიზნები და ძალაუფლება, ძირითადად, გამოიყენოს ისეთი პრობლემები გადასაწყვეტად, როგორცაა ჯანმრთელობის დაცვა, განათლება და გარემოს დაბინძურება. მილტონ ფრიდმანი მოთხოვნისა და მიწოდების კანონებს განიხილავს, როგორც ყველაზე ქმედით და პოტენციურ ძალას ეკონომიკური პრობლემების მოსაგვარებლად. თუ მთავრობას სურს, დაეხმაროს ეკონომიკას, ის არ უნდა ჩაერიოს მის მოქმედებაში და „დააცადოს ბიზნესს, აკეთოს თავისი საქმე“.

თუმცა ზოგიერთ საკითხში მათ შორის იყო აზრთა სხვადასხვაობა, მაგალითად, „მინიმალური ხელფასის“ კანონი. პ. სამუელსონს მიაჩნდა, რომ ეს იყო დაბალხელფასიანი მშრომელების დახმარების საშუალება. მ. ფრიდმანი კი თვლიდა, რომ ეს საზიანოა უპირველესად მათთვის, ვისთვისაც არის განკუთვნილი ეს დახმარება. მ. ფრიდმანი აცხადებს, რომ ბევრი ფირმა ვერ

სამეცნიერო-პრაქტიკული ჟურნალი

შეძლებს მინიმალური ხელფასის გადახდას და ფირმები გააკოტრდებიან. საბოლოოს ეს ადამიანები უმუშევრები დარჩებიან.

სამუშაოს მხარს უჭერდა მთავრობის მიერ ბინამშენებლობის და სასურსათო ტალონების დაფინანსების კონცეფციას, როგორც სიღარიბის დაძლევის საშუალებას. მ.ფრიდმანი, პირიქით, ამჯობინებს ღარიბებისთვის დამატებითი შემოსავლის უზრუნველყოფას და იმას, რომ მათ თავიანთი პრობლემები თვითონ უნდა გადაწყვიტონ. როგორც ვიცით, 2013 წელს ახლანდელმა ხელისუფლებამ განახორციელა არნახული მაშტაბის პროექტი, რომელი აგრარულ სექტორში 1 მილიარდი ლარის ინვესტირებას ეხებოდა. ჩემი ღრმა რწმენით, ამან გარკვეული შედეგები მოგვცა, მაგრამ ერთი წლის მერე დაავინყდა ხალხს, რადგან მათ მეორე წელსაც მოუნდათ იგივე მოცულობის თანხის ჩადება, რაც არსებული ვითარებიდან წარმოუდგენელი რამ იყო. ხომ არ აჯობებდა ამ 1 მილიარდი თანხით სხვადასხვა რეგიონში სანარმოები აშენებულყოფა და ხალხი დასაქმებულ იყო. ამაზე ხალხი უფრო მადლიერი იქნებოდა.

სწორედ კლასიკური (ლიბერალური) ეკონომიკური პოლიტიკის მიმდევარი იყო, თავისი მოღვაწეობით პირველ წლებში წინა ხელისუფლება, მაგრამ ბოლო წლებში არჩეული კურსი კარდინალურად შეიცვალა და დაიწყო ბიზნესის დატერორება სახელმწიფოს მიერ და ჩრდილოვანი ეკონომიკის მზარდი ლობირება, რამაც დიდი დალი დაასვა უპირველესად პოლიტიკურ პროცესებს. მმართველი პოლიტიკური ძალა ენმ, 2012 წელს ჩამოშორებულ იქნა ხელისუფლებას. და მაინც, რამ განაპირობა როგორც 2012 წლის საპარლამენტო არჩევნებზე ისევე 2013 წელს ადგილობრივ არჩევნებზე მმართველი პოლიტიკური ძალის, ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის დამარცხება. რა თქმა უნდა, აქ თავისი დადებითი როლი ითამაშა ბატონ ბიძინა ივანიშვილის ფაქტორმა და იმ შესაძლებლობებმა, რომელიც მას გააჩნდა, მაგრამ მე მაინც მიმაჩნია, რომ ამომრჩეველმა უპირველეს ყოვლისა უარი უთხრა ძველ ხელისუფლებას კონსტიტუციით მინიჭებული უმთავრესი უფლების – კერძო საკუთრების მასობრივი ხელყოფას, ბიზნესის დატერორებას და პოლიტიკური ოპონენტების მიმართ წარმოებულ აგრესიულ პოლიტიკას, ოპონენტების

საბრძოლველად მიმართული კანონების შექმნას და ცხოვრობაში გატარებას. ამის ნათელი დადასტურებაა ქართუ ბანკის ე.წ. გაკოტრების სქემის შემუშავება და მისი პრაქტიკაში დამკვიდრება.

ლიბერალი (კლასიკური) მოდელის დამკვიდრების ინიციატორი იყო ინგლისელი ექიმი, ადამ სმიტი, რომელმაც 1778 წელს, ამერიკის დამოუკიდებლობის დეკლარაციის გამოცხადების წელს, გამოსცა შესანიშნავი წიგნი: “გამოკვლევა ხალხთა სიმდიდრის ბუნებისა და მიზეზების შესახებ”. ა. სმიტმა ჩამოაყალიბა ე.წ. “უხილავი ხელის თეორია”. ამ თეორიის მიხედვით, ბაზარი თითქოს “უხილავი ხელით” საშუალებით კარნახობს მენარმეს, თუ როგორ უნდა მართოს მისი ეგოისტური მისწრაფება საზოგადოების სასარგებლოდ. კლასიკური (ლიბერალური) გაგებით, ეკონომიკური პროცესებით სახელმწიფოს პასიურ როლში გვევლინება და ძირითადად არბიტრის ფუნქციები ეკისრება, რაც გამოიხატება: საკუთრების უფლების დაცვაში, მოქალაქეების უფლების დაცვაში, მოსახლეობის ეფექტური განათლების უზრუნველყოფაში. თვითრეგულირების ინსტრუმენტად აქ გვევლინება მოქნილი ხელფასი, მოქნილი საპროცენტო განაკვეთი და ა.შ. კლასიკური (ლიბერალური) იდეების მიმდევრები იყვნენ სხვა ცნობილი ცნობილი ეკონომისტები, როგორებიც არიან: დ. რიკარდო, ა. პიგუ, ფ. კენე, ლ. ერჰარდი.

კლასიკოსების (ლიბერალების) საპირისპიროდ არსებობს მეორე, კეინზიანური მიდგომა. ამ მიმდინარეობას სახელი ეწოდა ცნობილი ბრიტანელი მეცნიერის ჯონ მეინარდ კეინზ(ს) ის საპატივცემულოდ. კეინზიანების მიხედვით სახელმწიფო ქვეყნის ეკონომიკის ძირითადი რეგულატორია. 1929-1933 წლის “დიდი დეპრესია” იმის ნათელი მაგალითია, რომ ბაზარი დამოუკიდებლად უძლურია ისეთი ეკონომიკური პრობლემების წინაშე, როგორიცაა უმუშევრობა და წარმოებულ პროდუქციის მოცულობის შემცირება.

საქართველოსთვის ლიბერალური (კლასიკური) მიდგომის შეუსაბამობას ცხადყოფს ქვეყნის მაკროეკონომიკური მაჩვენებლების შემამფოთებელი მაჩვენებლები. მაგალითისთვის უმუშევრობის დონის სწრაფი ზრდა (2005-2009 წლებში). საქართველოს შრომის ბაზარი უძლური აღმოჩნდა ამ პრობლემის მო-

გვარების წინაშე, თუ 2005 წელს უმუშევრობის დონე 13,8%-ით განისაზღვრებოდა, 2009 წელს მან 16,9%-მდე აიწია. კეინზიანელობის მიხედვით უმუშევრობის პრობლემის მოგვარება წარმოუდგენილია სახელმწიფოს აქტიური ჩარევის გარეშე. ეფექტური საბიუჯეტო-საგადასახადო და საკრედიტო, ე.ი. აქტიური მონიტორული და ფისკალური პოლიტიკის გატარების გარეშე შეუძლებელია უმუშევრობის პრობლემის მოგვარება. თუმცა სანამ მოქმედი ხელისუფლების მიერ ახლებური პოლიტიკური პლატფორმის შექმნაზე გადავალთ, გასათვალისწინებელია რიგი ფაქტორები, რაც ხშირ შემთხვევაში ზრდის არაეფექტური ეკონომიკური გადაწყვეტილებების მიღებას შანსს და საზოგადოების გრძელვადიან ინტერესებთან კონფლიქტში მოდის.

1. პოლიტიკოსების მიერ დაშვებული შეცდომები. პოლიტიკოსების ერთ ნაწილს არ გააჩნია მწყობრი ეკონომიკური განათლება, რაც ძალიან დიდ ავლენას ახდენს მათ მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებებზე.

პოლიტიკოსების მეორე ნაწილს კერძო პოლიტიკური ინტერესები ამოძრავებთ, მაგალითად შემდგომი არჩევნების მოგება.

პოლიტიკოსების მესამე ნაწილს თავისი სუბიექტური წარმოდგენა გააჩნია საზოგადოების ინტერესების საკითხზე, რაც წინააღმდეგობაში მოდის ქვეყნის ფარგლებში თანმხვედრი პოლიტიკური კურსის გატარებაში.

2. ყოფილი ხელისუფლების გავლენა. ქვეყნის მიმდინარე ეკონომიკური პოლიტიკა ხშირ შემთხვევაში ყოფილი ხელისუფლების მიერ მიღებული გადაწყვეტილებებით განისაზღვრება, მიუხედავად იმისა, იზიარებენ თუ არა დღევანდელი პოლიტიკოსები წინა ხელისუფლების მიერ გატარებული რეფორმების სისწორეს.

ქვეყანაში არსებული ეკონომიკური რეალობის შეფასებისთვის აუცილებელია ძირითადი ეკონომიკური მაჩვენებლების ანალიზი, რომელიც გარკვეული დიაგნოზის დასმის საშუალებას იძლევა და სამომავლო პერსპექტივების განჭვრეტის საშუალებებს მოგვცემს.

ყოფილი ხელისუფლების მმართველობის 9 წლიანი პერიოდი, მთლიანი შიდა პროდუქტის მაჩვენებელი ერთი და იგივე დიაპაზონში ვითარდებოდა. უფრო მეტიც, 2008 წლის რუსეთ-საქართველოს ომმა მნიშვნელოვანწილად შეაფერხა ქვეყნის ეკონომიკური განვითარება

და მშპ-ს პროცენტული მაჩვენებელი წინა წლის ანალოგიურ მაჩვენებელთან მიმართებაში 3,8%-ით შემცირდა. ასევე სავალალოა მთლიანი შიდა პროდუქტის სტრუქტურაც, რადგანაც ეკონომიკის ძირითადი მწარმოებლური დარგების წილი მშპ-ში (სოფლი მეურნეობა, მრეწველობა, მშენებლობა, ტრანსპორტი) ზრდადი ტემპით მცირდება.

ძალიან მძიმე მდგომარეობაა დასაქმებისა და უმუშევრობის ხაზითაც. როგორც ვიცით ცივილიზირებულ ქვეყნებში უმუშევრობის ბუნებრივი მაჩვენებელი 4-6 პროცენტამდე მერყეობს. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემებით უმუშევრობის დონე 2003 წელს 11,3% იყო, იგი 2009 წელს 16,9 პროცენტამდე გაიზარდა. სხვა, არაოფიციალური მონაცემებით ეს დონე რეალურად 30 პროცენტამდეა.

ძალიან მძიმე მდგომარეობაა იმპორტის მონაცემებით, დასტურდება, რომ იმპორტი საგარეო სავაჭრო ბრუნვის 80% შეადგენს, რაც იმაზე მიუთითებს, რომ სამომხმარებლო ბაზარი და მთლიანად ეკონომიკა თითქმის მთლიანად არის დამოკიდებული იმპორტზე.

ძალზე მნიშვნელოვანია ისეთი მაკროეკონომიკური მაჩვენებელი, როგორიცაა პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები. პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების 52% მოდის ეკონომიკის ისეთ სექტორებზე, როგორიცაა ტრანსპორტი და კავშირგაბმულობა, გადამამუშავებელი მრეწველობა და ენერგეტიკა. ზემოთაღნიშნული დარგები მონინავე ქვეყნებში სახელმწიფო დაქვემდებარებაშია, ხოლო საქართველოში კი აბსოლუტურად საპირისპირო მდგომარეობა. საქართველოში სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მიერ გავრცელებული მონაცემებით 2015 წელს საქართველოში სულ 1,353 მილიარდის უცხოური ინვესტიციები განხორციელდა. აქედან 1,094 მილიარდი ინვესტიცია განხორციელებულია თბილისში, დანარჩენი კი რეგიონებზე გადანაწილდა. განსაკუთრებული კლება თვალშისაცემი აჭარის რეგიონში. ამ რეგიონში 2015 წელს 4 კვარტლის მონაცემებით 121,324 მილიონი დოლარის პირდაპირი უცხოური ინვესტიცია განხორციელდა, 2014 წლის ანალოგიური მაჩვენებელი 159,275 მილიონი დოლარი იყო. სამეგრელო ზემო-სვანეთის რეგიონში პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების ჯამურმა რაოდენობამ 50,819 მილიონი

სამეცნიერო-პრაქტიკული ჟურნალი

დოლარი შეადგინა. ანალოგიური მაჩვენებელი აღნიშნულ რეგიონში 1014 წელს იყო 93,648 მილიონი დოლარი. ასევე შემცირებულია პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები იმერეთში, რაჭა-ლეჩხუმში და ქვემო სვანეთში (ჯამურად 2014 წელს აქ განხორციელდა 26.363 მილიონი დოლარის პირდაპირი უცხოური ინვესტიცია, 2015 წელს კი იყო მხოლოდ 6,009 მილიონი).

ჩემი ღრმა რწმენით, არსებულ ვითარებაში ქვეყნის ეკონომიკის წონაზე მდგარი ეკონომიკური გამონვებებისათვის, უპრიანი იქნება, რომ ქვეყანა გადავიდეს ე.წ. კეინზიანურ მოდელზე. ამისათვის კი საჭიროა შემდეგი ნაბიჯების გადადგმა:

1. უნდა მოხდეს კანონმემოქმედებითი და ნორმატიული აქტების, ადმინისტრაციული კონტროლის განხორციელება (ანტიმონოპოლიური(მიუხედავად იმისა, რომ ეს სამსახური შეიქმნა, მისი მარგი ქმედების კოეფიციენტი სასურველისგან შორსაა) და ანტიკორუფციული საბჭოების შექმნა) და აქტიური მუშაობა. საჭიროა ელიტარული კორუფციის ბოლომდე აღმოფხვრა, ტრესტული გარიგებების აღკვეთა და ბაზარზე კონკურენტუნარიანი გარემოს შექმნა.
2. უნდა მოხდეს შრომის კოდექსის გადახედვა. უნდა მოხდეს ასაკობრივი დისკრიმინაციის მოსპობა და სტაჟიორების უფლებების დაცვა. დღეს არსებული ნორმებით ფართოდ არის დამკვიდრებული არაანაზღაურებადი სტაჟირების სტრუქტურა. ეს მახინჯი ფორმა უნდა შეიცვალოს. სტაჟირებისას უნდა დანესდეს ამავე პოზიციაზე დასაქმებული ადამიანების ანაზღაურების 75% მაინც.
3. უნდა მოხდეს საგადასახადო სისტემის მოდერნიზება. ფართოდ უნდა დაინერგოს პროგრესული საშემოსავლო გადასახადის სისტემა. უნდა შემცირდეს მოგების გადასახადის და დამატებული ღირებულების გადასახადის ნიხრები. ფიზიკური პირების შემოსავლის ზრდასთან ერთად საშემოსავლო გადასახადის განაკვეთი 15-დან 50%-მდე უნდა გაიზარდოს. მეტს ღებულობ, მეტი გადაიხადე სახელმწიფო ხაზინაში.
4. უნდა მოხდეს სახელმწიფო მენარმეობის ფართო დანერგვა იმ დარგებში, რომელსაც კერძო ბიზნესი არ ეტანება. ყველანაირად

უნდა იყოს ეს დარგები ნახალისებული.

5. ტრანსფერები, დოტაციები და სუბსიდიები. უცილებელია ისეთი მნიშვნელოვანი რეგულატორის ამოქმედება, როგორცაა სუბსიდია, სუბვენცია. პირდაპირი და ირიბი საექსპორტო სუბსიდიების მიზანმიმართულმა ამოქმედებამ შესაძლებელია უდიდესი როლი შეასრულოს ექსპორტის ნახალისებაში. სუბსიდიების სისტემის სწორ დაგეგმვას სოციალური პრობლემების გადაჭრაც ძალუძს. მაგალითად, საცხოვრებელი ფართების სუბსიდირების პროგრამები.
6. სახელმწიფო ვალი. საჭიროა პერმანენტული ნაბიჯების გადადგმა, რომელიც სახელმწიფო ვალის საკითხს უკავშირდება. 2004 წლიდან სახელმწიფო ვალი გასამმაგდა, ამიტომ სასწრაფოდ უნდა დაიწყოს ვალის შემცირების პროცესი. მომავალმა თაობებმა არ უნდა აგონ პასუხი ჩვენი თაობების მიერ აღებულ ვალებზე. განსაკუთრებით კრიტიკული ვითარებაა საგარეო ვალის მიმართებაში, რომელმაც 2015 წლის ბოლოს 15 მილიარდი ამერიკული დოლადი შეადგინა, რაც ქვეყნის მთლიანი შიდა პროდუქტის 107%-ს შეადგენს. 2015 წლის მეოთხე კვარტალში საქართველოს მთლიანი საგარეო ვალი გაიზარდა 441,1 მილიონი აშშ დოლარით. საქართველოს ეროვნული ბანკის ცნობით საგარეო ვალმა ექვსი მილიარდი დოლარი შეადგინა, რაც მთლიანი შიდა პროდუქტის 43,3 %-ია. ამ თანხიდან სამთავრობო სექტორის ვალს შეადგენს 4,4 მილიარდი დოლარი, რაც მშპ-ს 31,5%-ია. სახელმწიფო სანარმოების ობლიგაციებიდან ვალი შეადგენს 782,4 მილიონ აშშ დოლარს (1,9 მილიარდი ლარი, რაც მშპ-ის 5,6%-ია) და სესხები 650,3 აშშ დოლარი (1,5 მილიარდი ლარი და მშპ-ის 4,7%-ი) საქართველოს ეროვნული ბანკის მონაცემებით საგარეო ვალმა საბანკო სექტორში შეადგინა 2, 9 მილიარდი დოლარი (7,1 მილიარდი ლარი, რაც მშპ-ის 21,1%-ია) მთლიანი საგარეო ვალის 94,7% დემონირებულია უცხოური ვალუტით, აღნიშნული მონაცემები არის აღმამფოთებელი და ამ პრობლემის გადაჭრის აუცილებლობაზე მიუთითებს.
7. სასწრაფოდ არის გასაუქმებელი სავიზო

რეგულაციები იმ ქვეყნებთან, საიდანაც ტურისტების ნაკადები შემოდის, რაც ქვეყნის ეკონომიკას აძლიერებდა და იყო ეროვნული ვალუტის ლარის უსაფრთხოების ერთ-ერთი გარანტი. ამის ნათელი მაგალითია ირანთან სავიზო რეჟიმის გაუქმება. ირანი ისლამური რესპუბლიკიდან შემოსული ვიზიტორების რიცხვი 12 გაიზარდა, ამ ქვეყანასთან სავიზო რეჟიმის გაუქმების შემდეგ.

8. ასევე მნიშვნელოვანია თავისუფალი სავაჭრო ზონების ამოქმედება სამაჩაბლოსა და აფხაზეთის მიმდებარე ტერიტორიაზე. სამაჩაბლოში ეს ტერიტორია შეიქმნება იყოს ერგნეთი, სადაც მრავალი წლის განმავლობაში ფუნქციონირებდა ე.წ. „ერგნეთის ბაზრობა“. მიუხედავად იმისა, რომ ეს ბაზრობა იყო მოინესრიგებელი, ზოგჯერ კრიმინალური, მაგრამ მაინც დადებითი როლი შეასრულა ქართველი და ოსი ხალხის დაახლოებაში. და, თუ ეს თავისუფალი სავაჭრო ზონა იქნება უფრო მონესრიგებული და კანონიერებას დაქვემდებარებული, მან შეასრულოს დიდი როლი შეასრულოს ამ კონფლიქტის მოგვარების საქმეში.
9. სახელმწიფომ ძალიან დიდი ყურადღება უნდა მიაქციოს ფუნდამენტური მეცნიერებების დაფინანსებას. სწორედ ამ დარგებში გვექონდა წარსულში უდიდესი წარმატებები.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. მენქიუ, გ. (2008). ეკონომიკის პრინციპები. თბილისი.
2. გამოყენებითი ეკონომიკა (2004). თბილისი.
3. ჯანჯღავა, პ. (2007). ეკონომიკური ზრდა – ეკონომიკური პოლიტიკის უმთავრესი პრიორიტეტი, ჟურნალი „სოციალური ეკონომიკა“, №3.
4. www.geostat.ge
5. მდივანი, გ. (2013). სახელმწიფოს როლი ეკონომიკაში. 15.09. www.google.ge

ბები. ასევე მისასაღმენელია მთავრობის ძალისხმევა პროფესიული განათლების მონესრიგების საკითხში. აქ უნდა დავისახოთ სტრატეგიული მიზანი და პირველ ეტაპზე უნდა განვახილოთ ის დარგები, რომელზეც ბაზარზე დიდი მოთხოვნაა.

10. აუცილებელია ქვეყნის მმართველობითი ხარჯების ოპტიმიზაცია და მინიმალური ხელფასის დონის საკანონმდებლო მონესრიგება. უნდა გარდაქმნას ბიუჯეტის დაგეგმვის პრაქტიკა. ყველა წინა ბიუჯეტი, როგორც წესი იგეგმება მათი შესრულების ანალიზის გაუთვალისწინებლად და ეკონომიკური გათვლების გარეშე. ციფრები განსაკუთრებით საშემოსავლო ნაწილში მოკლებული ყოველგვარ დასაბუთებას.
11. საქართველოს მშპ სტრუქტურა შეძლებელს ხდის ეკონომიკური ზრდის სტიმულირებას. პირადი (კერძო) და სახელმწიფო დანაზოგები არის უმნიშვნელო და ვერ ახდენს ინვესტიციაზე გავლენას. ამიტომ გადაუდებელ აუცილებლობად მოგვაჩნია დეპოზიტების დაზღვევის სისტემის შემოღება.

ჩვენი ღრმა რწმენით, აღნიშნული ღონისძიებები დიდად შეუწყობს ხელს ეკონომიკურ ზრდას, უმუშევრობის შემცირებას, ეროვნული ვალუტის დევალვაციის შეჩერებას და საერთოდ ქვეყნის ეკონომიკის წინსვლასა და განვითარებას.

State and Economy

Jamlet Janjghava

Doctor of Economics,
Georgian Technical University Professor,
Learning National University Professor

Key words:

THE STATE, THE ECONOMY, THE LIBERAL MODEL

Summary

As it's widely recognized that there are two dominant views regarding the role of the state in the economy: (1) classical (liberal); (2) Keynesian.

In our opinion, classical (liberal) approach didn't work. From time to time there occur various problems, such as stagnation, growth of unemployment, devaluation of national currency. Economic growth in general is slowed.

The foregoing shows that there should be a shift to Keynesian approach and the following measures have to be carried out: 1. A very strict control should be exercised over legislative or regulatory acts; 2. Changes should be made in the Labor Code and the Tax Code; 3. Development of state entrepreneurship in the fields which aren't popular among private businesses; 4. The country should fully utilize its tourism potential and the visa regulations with various countries, which have negative influence on the inflow of tourists should be abolished. 5. More investments should be directed to science and education, particularly in fundamental sciences.

The above measures will promote economic growth and development of the country.